

УДК 657.36:006.332

Маргарита Скрипник

Валерія Кладькова

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННЯ РОЗРАХУНКАМИ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

В статті розглянуто основні методологічні принципи визнання й оцінки дебіторської заборгованості, досліджуються проблемні аспекти обліку дебіторської заборгованості та пропозиції щодо їх усунення.

Ключові слова: розрахунки, покупці, замовники, дебіторська заборгованість, оцінка, визнання, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності.

В статье рассмотрены основные методологические принципы признания и оценки дебиторской задолженности, исследуются проблемные аспекты учета дебиторской задолженности и предложения по их устранению.

Ключевые слова: расчеты, покупатели, заказчики, дебиторская задолженность, оценка, признание, национальные положения (стандарты) бухгалтерского учета, международные стандарты финансовой отчетности.

Basic methodological principles of confession and estimation of account receivable are considered in the article, the problem aspects of account of account receivable and suggestion are investigated on their removal.

Keywords: calculations, customers, account receivable, estimation, confession, national positions(standards) of record-keeping, international standards of the financial reporting.

Актуальність теми. Вирішення питання обліку розрахунків з покупцями та замовниками завжди являється актуальним, адже фінансовий стан підприємства значною мірою залежить саме від наявності та ефективного управління цим видом заборгованості.

У процесі фінансово-господарської діяльності у підприємства постійно виникає потреба проведення розрахунків зі своїми покупцями та замовниками.

Відвантажуючи вироблену продукцію, підприємство, як правило, не отримує гроші негайно, тобто воно кредитує покупців. Тому важливим завданням є ефективне управління розрахунками з покупцями і замовниками, спрямоване на оптимізацію загального її розміру та забезпечення своєчасної оплати боргу.

Аналізуючи ситуацію, що на даному етапі склалася на більшості підприємств України, можна зробити висновки, що ведення бухгалтерського обліку на підприємствах має значні недоліки. У сучасних умовах більшість вітчизняних підприємств віддає перевагу продажу товарів не в кредит, а за фактом оплати. Однак кон-

© Скрипник М. І., Кладькова В. В., 2013

куренція диктує свої умови: товари відвантажуються, оборотні фонди зменшуються, зростає дебіторська заборгованість. Силою різних причин підприємства порушують чи взагалі не виконують свої зобов'язання по господарських договорах. Тому заборгованість може перерости у сумнівну або, ще гірше – у безнадійну. В цьому випадку підприємство несе витрати, які можуть негативно вплинути на фінансовий стан підприємства. Тому актуальність обліку дебіторської заборгованості та порядку відображення в бухгалтерському та податковому обліку зростає кожного дня.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення особливостей обліку дебіторської заборгованості в сучасних умовах господарювання є актуальним, оскільки організація їх обліку прямо впливає на величину оборотного капіталу компанії, дозволяє раціонально використовувати наявні кошти, а також не допускати виникнення безнадійних боргів.

Проблемами обліку та методами управління дебіторською заборгованістю займалися такі вітчизняні вчені-економісти, як: Ф. Бутинець, С. Голов, Г. Нашкерська, Л. Ловінська, О. Петрук, М. Білик, також зарубіжні автори – Б. Нідлз, С. Грей, Дж. Вейгант та ін. Треба зазначити, що зазначені автори приділяють увагу вивченню обліку дебіторської заборгованості, але питання порівняння національних і міжнародних стандартів залишаються невирішеними і відкритими, а отже, потребують подальшого дослідження.

Мета статті полягає у дослідженні проблемних аспектів обліку дебіторської заборгованості, а саме: розкриття особливостей визнання й оцінки відповідно до національних та міжнародних стандартів, визначення МСФЗ, які можуть використовуватися в практиці на вітчизняних підприємствах та пропозицій щодо їх усунення.

Виклад основного матеріалу. У процесі господарської діяльності між суб'єктами господарювання виникають розрахункові взаємовідносини. Ці відносини пов'язані з формуванням основних та оборотних засобів, реалізацією виробленої продукції і наданих послуг, придбанням товарно-матеріальних цінностей, розподілом прибутку.

Встановлення господарських відносин суб'єкта підприємницької діяльності з іншими фізичними і юридичними особами передбачене виникненням між ними певних прав та зобов'язань.

Під зобов'язаннями сторін у цивільному законодавстві розуміють усі дії, які кожна зі сторін договору повинна здійснити на користь іншої сторони і які обумовлені договором, адміністративними актами, юридичними вчинками та іншими підставами, що не суперечать законодавству. На відміну від цього, у бухгалтерському обліку підприємства зобов'язання виникають не в момент укладення договору, а після здійснення однією зі сторін передбачених у ньому дій (або бездіяльності), внаслідок яких виникає заборгованість однієї сторони перед іншою. Найбільшу частку у розрахункових операціях займають розрахунки підприємства з контрагентами. Основними контрагентами для підприємства є покупці і замовники.

У процесі фінансово-господарської діяльності у підприємства постійно виникає потреба в проведенні розрахунків зі своїми контрагентами. Відвантажуючи продукцію, підприємство, як правило, не отримує оплату відразу, тобто відбувається кредитування покупця. Тому протягом періоду від моменту відвантаження продукції до моменту надходження платежу засоби підприємства знаходяться у вигляді дебіторської заборгованості. При визначенні дебіторської заборгованості у зарубіжній та вітчизняній практиці не існує особливих відмінностей. Так Методологічні засади

формування інформації про дебіторську заборгованість у бухгалтерському обліку відображені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [4]. Згідно з П(С)БО 10 дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебіторами можуть бути юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій повинні підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [4]. У свою чергу, у МСФЗ немає спеціального стандарту, присвяченого дебіторській заборгованості, однак при складанні звітності необхідно дотримуватися принципу консерватизму.

Методологічні підходи до обліку дебіторської заборгованості відповідно до міжнародних стандартів не мають конкретного стандарту. Єдиного визначення дебіторської заборгованості МСФО не дає. Проте його можна сформулювати з інформації, приведеної в МСФО 1 «Представлення фінансової звітності», МСФО 8 «Чистий прибуток або збиток за період, істотні помилки і зміни в обліковій політиці», МСФО 11 «Будівельні контракти», МСФО 18 «Дохід» і МСФО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», де дебіторська заборгованість – це фінансовий актив, який є контрактивним правом отримувати грошові кошти або коштовні папери від іншого підприємства. [10]

Для забезпечення ефективного управління майном підприємства необхідно об'єднати економічний та юридичний підходи до визначення дебіторської заборгованості. При цьому увагу слід звернути на вміння розпізнавати в господарській операції економічний і юридичний зміст. Так, Соколов Я.В. проблему розрахунків з дебіторами розглядає у двох аспектах: економічному і юридичному [8]. В економічному трактуванні дебіторська заборгованість – це актив, а виходячи з юридичної точки зору – право продавця на отримання грошових коштів за свою продукцію. Виходячи з цього, кожен облікову процедуру слід інтерпретувати у двох значеннях: якщо процедура розглядається з економічної точки зору, то бухгалтера цікавить правильність відображення функціональної ролі фактів господарської діяльності; якщо дебіторську заборгованість розглядати з юридичної точки зору, то бухгалтер повинен звернути увагу на відносини власності і зобов'язань.

Для забезпечення достатніх умов керування майном підприємства слід поєднати економічний та юридичний підходи до розуміння дебіторської заборгованості. Причому увагу слід звернути увагу не на класифікацію заборгованості як на таку, що належить економіці на таку, що належить праву, а навчитися розпізнавати в господарській операції економічний та юридичний зміст.

Бутинець Ф.Ф. та Петрук О.М. визнають можливість віднесення договору до первинної документації тільки в разі укладання підприємством угоди. На думку авторів, це твердження є правильним за умови, що правильно будуть визначені об'єкти обліку. У цьому контексті можна виділити вдосконалення методики обліку дебіторської заборгованості та обліку простроченої, безнадійної дебіторської заборгованості та сумнівних боргів. Слід зазначити, що хоча дебіторська заборгованість не має безпосереднього зв'язку з виробництвом продукції, проте такий зв'язок існує.

Відповідно до міжнародних стандартів продавець, який здійснює продаж у кредит, з повною визначеністю може вважати, що певну частину дебіторської заборгованості в кінцевому результаті буде неможливо стягнути. У випадках, коли очікується, що дебіторську заборгованість неможливо буде стягнути повністю, в обліку створюється резерв на покриття безнадійної дебіторської заборгованості. Одним з індикаторів часткової або повної неможливості стягнення дебіторської заборгованості є банкрутство боржника. До інших показників належать неможливість стяг-

ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

нення заборгованості за терміном позовної давності.

Відповідно до МСФЗ при первісному визнанні дебіторська заборгованість оцінюється за справедливою вартістю, включаючи витрати зі здійснення угоди, які безпосередньо пов'язані з придбанням або випуском фінансового активу. Виходячи з норм П(С)БО, при первинному визнанні дебіторська заборгованість оцінюється за первісною вартістю [12].

Після первісного визнання дебіторська заборгованість, що розглядається як фінансовий інструмент, відповідно до МСФЗ оцінюється за вартістю, яка амортизується із застосуванням методу ефективної ставки відсотка. При цьому під амортизаційною розуміється вартість фінансового активу, яка була визначена при його первинному визнанні, за вирахуванням вартості його погашення, суми накопиченої амортизації, нарахованій з різниці між первісною вартістю і вартістю на момент погашення.

Відмінності в підходах до оцінки, визнання і розкриття інформації про дебіторську заборгованість у бухгалтерській звітності відповідно до МСБО і національних стандартів узагальнено в табл. 1.

Таблиця 1. Відмінності у вітчизняних та міжнародних підходах до оцінки і визнання дебіторської заборгованості

№	Ознака	Вимоги	
		П(С)БО	МСФЗ
1	2	3	4
1	Визнання	1. Визнається активом, якщо існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума. 2. Визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	Визнання фінансового активу відбувається тоді, коли організація стає стороною контракту (договору), при виникненні зобов'язання по інструменту
2	Оцінка	Оцінюється за первісною вартістю, тобто дебіторська заборгованість відображається в обліку в оцінці, визначеній договором, і залежить від кількості і ціни проданої продукції з врахуванням знижок і надбавок, що надаються постачальником своїм клієнтам і покупцям	Визнання дебіторської заборгованості оцінюється за справедливою вартістю (за вартістю операції), включаючи витрати по здійсненню операції, які прямо пов'язані з придбанням або випуском фінансового активу або фінансового зобов'язання). Після первинного визнання дебіторська заборгованість оцінюється за вартістю, що амортизується, із застосуванням методу ефективної ставки відсотка
3	Припинення визнання	Дебіторську заборгованість, по якій пройшов термін позовної давності, інші борги, не реальні для стягнення, списують за рішенням керівника підприємства за рахунок резерву сумнівних боргів або на фінансові результати господарської діяльності комерційної організації	Припинення визнання фінансового активу або частини фінансового активу відбувається тоді, коли організація втрачає контроль над правами за контрактом (договором) (коли вказані права реалізуються, припиняється їх дія або організація відмовляється від своїх

ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

			прав або передає їх третій стороні)
4	Відображення у фінансовій звітності	У складі оборотних активів з класифікацією на довгострокові у (платежі по якій очікуються більш ніж через 12 міс. після звітної дати) і короткострокову (платежі по якій очікуються протягом 12 міс. після звітної дати)	У складі поточних активів з класифікацією на короткострокову і довгострокову
5	Визначення резерву сумнівних боргів	Величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів: 1. Застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості. 2. Застосування коефіцієнта сумнівності. За першим методом величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів. За другим – величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності	1. Визначення вірогідності стягнення заборгованості по кожному дебіторові і нарахування резерву лише по тим дебіторам, стягнення заборгованості з яких є сумнівним. 2. Нарухування резерву в процентному відношенні від виручки за період. 3. Розподіл дебіторської заборгованості на кілька груп залежно від періодів відстрочки і нарахування резерву

Порівняємо, як здійснюється облік дебіторської заборгованості в Україні, США, країнах ОАЕ та Естонії (табл. 2.) [9].

Виходячи з даних табл. 2 можна зробити наступні висновки про те, що поняття дебіторської заборгованості в усіх країнах світу однакове, тобто можна сказати, що це заборгованість покупців та замовників перед постачальниками. На нашу думку, хоча класифікація дебіторської заборгованості відрізняється у всіх країнах, які ми характеризуємо, але суть полягає в тому, що заборгованість розподіляється за строками виникнення.

Зазначимо, що в Естонії сума сумнівного боргу списується на витрати не залежно від того, застосовні до неї заходи по стягненню чи ні. В більшості країн англо-американської системи крім резерву по сумнівних боргах, компанії можуть створювати інші види резервів, зокрема, резерв на покриття повернень товарів та знижок. В Україні існує чітка регламентація рахунків бухгалтерського обліку, що дає змогу чітко на всіх підприємствах країни визначити суму заборгованості покупців та замовників, що не можна сказати про США та Естонію, де підприємства самостійно розробляють плани рахунків.

Проаналізувавши національні та міжнародні стандарти обліку, можна сказати, що основними відмінностями обліку дебіторської заборгованості є відображення реалізації продукції (робіт, послуг) і дебіторської заборгованості в повній сумі, оцінка дебіторської заборгованості відповідно з достовірністю її стягнення та розкриття інформації про операції між взаємозалежними сторонами.

Виходячи з положень П(С)БО, дебіторська заборгованість за товари (роботи, послуги) на дату балансу оцінюється за чистою реалізаційною вартістю, а дебіторська заборгованість, що є фінансовим активом, оцінюється за амортизованою вартістю [12]. Необхідно відзначити, що вимоги за МСФЗ та за П(С)БО при оцінці дебіторської заборгованості на дату балансу направлені на дотримання принципу обачності (консерватизму), згідно з яким величина активів не повинна бути завищена,

Таблиця 2. Порівняльна характеристика обліку дебіторської заборгованості

Облік дебіторської заборгованості	Країни			
	Україна	США	ОАЕ	Естонія
Поняття	Дебіторська заборгованість компанії – зоб'язання покупців чи інших контрагентів бізнесу перед компанією, по виплаті грошей за продані товари, продукцію, виконані роботи чи надані послуги			
Класифікація	Безнадійна, довгострокова, поточна	Поточна, не поточна (довгострокова), безнадійна	Середньострокова, довгострокова	Поточна, довгострокова
Класифікація заборгованості по відношенню відображення у звітах компанії	1) дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги; 2) інша дебіторська заборгованість	1) рахунки до отримання; 2) векселі до отримання; 3) дебіторська заборгованість, не пов'язана з реалізацією	1) рахунки до отримання; 2) векселі до отримання; 3) дебіторська заборгованість, не пов'язана з реалізацією; 4) дебіторська заборгованість дочірніх та материнських підприємств; 5) дебіторська заборгованість пов'язаних підприємств; 6) розрахунки з акціонерами; 7) інша короткострокова дебіторська заборгованість	1) рахунки до отримання; 2) векселі до отримання; 3) дебіторська заборгованість, не пов'язана з реалізацією; 4) дебіторська заборгованість дочірніх та материнських підприємств; 5) дебіторська заборгованість пов'язаних підприємств; 6) розрахунки з акціонерами; 7) інша короткострокова дебіторська заборгованість

а величина зобов'язань занижена. Для дотримання цього принципу фінансові активи також переважно оцінюються за справедливою вартістю. Щодо припинення визнання дебіторської заборгованості існують різні підходи, зазвичай, це погашення шляхом перерахування грошових коштів на рахунок дебітора.

В Україні вирішення сучасних проблем обліку розрахунків із дебіторами пов'язане з необхідністю приведення нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку та фінансової звітності у відповідність з Міжнародними стандартами фінансової звітності. Класифікація дебіторської заборгованості, яка запропонована діючим в Україні Планом рахунків і П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» є суперечливою та не повністю задовольняє потреби користувачів при складанні фінансової звітності. Тому з метою групування дебіторської заборгованості доцільно створити єдиний класифікатор з визначеними параметрами, які б урахували мету класифікації, якісні характеристики дебіторської заборгованості та користувачів інформації. Застосування даного класифікатора сприятиме формуванню якісної бухгалтерської інформації для контролю, аналізу та управління залежно від конкретних потреб користувачів.

Головною проблемою пов'язаною з дебіторською заборгованістю є те, що неоплачена в строк дебіторська заборгованість по закінченню часу стає безнадійною і підприємству необхідно створювати резерв сумнівних боргів, а це – вилучення грошових коштів з обороту, що призводить до нестачі обігових засобів, які у наш час дуже необхідні підприємствам. Саме цьому важливим завданням є правильний облік і ефективність управління дебіторською заборгованістю спрямоване на оптимізацію загального її розміру та забезпечення своєчасної інкасації боргу.

В даний час для того щоб визнати в бухгалтерському обліку дебіторську заборгованість безнадійною, необхідно щоб минув термін позовної давності (3 роки) та існує впевненість у тім, що боржник не погасить свою заборгованість. Що таке «впевненість» у даному випадку П(С)БО 10 не уточнює. Тобто якщо існує хоча б якийсь сумнів підприємство має право списати її за рахунок резерву сумнівних боргів. Збільшення дебіторської заборгованості, наприклад, у результаті відвантаження продукції з наступною її оплатою приводить до відображення в обліку і звітності доходу, що вимірюється сумою очікуваних грошових надходжень. Тому пряме списання непогашеної дебіторської заборгованості на зменшення прибутку звітного року по П(С)БО не передбачено.

Порядок створення і використання резерву сумнівних боргів описаний у П(С)БО 10, аналізуючи який, можна прийти до висновку, що створення резерву є необхідним при наступних двох умовах: товари (продукція, роботи, послуги) реалізуються на умовах наступної оплати; заборгованість повинна бути пов'язаною із реалізацією товарів (робіт, послуг).

У той же час існують ситуації, коли резерв можна не створювати. Наприклад, по іншій дебіторській заборгованості, тому що ця заборгованість списується з балансу з відображенням збитків у складі інших операційних витрат. Також коли підприємство продає товари винятково на умовах передоплати, тому що при цьому не виникає дебіторської заборгованості як такої. Також можна не створювати резерв на підприємствах роздрібною торгівлі і підприємствах, що надає послуги тощо.

Але ж існує ще дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги забезпечена векселями, що відбивається в балансі за номінальною вартістю, а за нею теж може виникнути сумнів щодо погашення в термін. Тому векселя, отримані на дату балансу, варто відбивати в балансі, як і дебіторську заборгованість за товари (робо-

ти, послуги), по чистій реалізаційній вартості. Тобто необхідно розраховувати величину резерву сумнівних боргів для обліку таких векселів і варто враховувати її на спеціально відкритому для цього субрахунку до рахунка 38 «Резерв сумнівних боргів».

П(С)БО 10 передбачає два метода створення резерву сумнівних боргів: [4]

- застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості;
- застосування коефіцієнту сумнівності.

Про вищевикладені методи розрахунку резерву можна сказати, що перший використовується дуже рідко, цей метод доцільно використовувати на підприємствах з невеликою кількістю дебіторів, а другий має багато недоліків.

Отже, коефіцієнт сумнівності підприємство може встановлювати самостійно, що не дозволить певною мірою одержати достовірну інформацію про дебіторську заборгованість. Але навіть, якщо підприємство буде розраховувати коефіцієнт сумнівності формулі, то все одно немає точних вказівок для групування заборгованості. Виникає питання, чи варто взагалі визначати коефіцієнт сумнівності і розбивати заборгованість на групи.

Особливу увагу варто також звернути на ту обставину, що створюється резерв по сумах сумнівних боргів, списуються ж тільки суми безнадійної дебіторської. Сумнівну заборгованість підприємство знову ж установлює самостійно. Унаслідок весь цей резерв сумнівних боргів, створений даним методом, не охоплює потрібну суму дебіторської заборгованості, яку потрібно списати. Його може не вистачити для списання безнадійної дебіторської заборгованості або, навпаки, він може бути завищений [11].

В податковому обліку прострочена дебіторська заборгованість може бути признана безнадійною, якщо відповідає будь-яким ознакам, наприклад: заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності; прострочена заборгованість, що не погашена внаслідок недостатності майна фізичної особи; заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили; прострочена заборгованість померлих фізичних осіб, тощо.

Як бачимо, кодекс більш конкретно вказує визначення безнадійної дебіторської заборгованості.

В податковому обліку платник податків може зменшити свій доход на суму сумнівної заборгованості, якщо відбулася одна з подій: платник податків подав позов до суду або по його позову порушено справу про банкрутство покупця; платник податків звернувся до нотаріуса, він робить виконавчий запис про те, що покупець повинен оплатити товар. Якщо платник податків зменшив свій доход, то в пропорційній сумі він повинен зменшити витрати в вигляді собівартості реалізованих товарів, робіт, послуг.

В ситуації, якщо суд не признав заборгованість безнадійною, то платник податків зобов'язаний: збільшити свої доходи та собівартість в зворотному порядку; сплатити в бюджет податок на прибуток, який не був сплачений через раніше зменшених доходів та собівартості; сплатити пеню в розмірі 120% облікової ставки НБУ від суми недоплати податку.

Отже, як бачимо, умови признання заборгованості безнадійною в податковому обліку відрізняються від тих, які прийняті в стандартах бухгалтерського обліку. Через те, що нарахування пені відбувається тільки в бухгалтерському обліку, то це призводить також до постійних різниць. Можна зробити висновок, що в податковому обліку безнадійну заборгованість списати значно складніше ніж у бухгалтерсь-

кому. Для цього необхідна постанова суду, при визнання цієї заборгованості безнадійною. У бухгалтерському обліку все значно легше, існує сумнів неповернення боргу – списуємо на резерв сумнівних боргів. Але це може призвести до недбалого відношення до управління дебіторською заборгованістю.

Тому підприємства повинні розробляти заходи для зменшення розмірів дебіторської заборгованості. Для цього необхідно використовувати розумну систему кредитування. А якщо заборгованість вже стала безнадійною необхідно прийняти міри до її стягнення.

Погашення безнадійної заборгованості можливе готовою продукцією підприємства боржника. Також можливий варіант погашення заборгованості взаємозаліком. Погасити заборгованість можливо за рахунок акцій підприємства-боржника. Одним із напрямків зниження величини сумнівних боргів може бути реструктуризація дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги. Та якщо всі ці заходи не допоможуть залишається звернутися по арбітражного суду [6].

Таким чином, ми бачимо повернути сумнівну чи безнадійну заборгованість дуже складно. Тому підприємства повинні постійно слідкувати за рівнем дебіторської заборгованості та термінами її повернення. А щоб не виникало безнадійних боргів слід, дуже ретельно вивчити фінансовий стан підприємства-покупця, стабільність його положення на ринку та його репутацію.

До пріоритетних напрямів управління дебіторською заборгованістю вітчизняних підприємств відносять:

- організація повного та достовірного обліку дебіторської заборгованості підприємства і перенесення облікових даних до його звітності;
- аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства в попередніх періодах;
- оптимізація структури дебіторської заборгованості підприємства;
- визначення кола потенційних дебіторів та суворе планування дебіторської заборгованості підприємства на майбутні періоди;
- постійний моніторинг дебіторської заборгованості;
- визначення можливості застосування кредитної політики щодо окремих покупців продукції та формування її принципів і умов;
- прискорення процесу погашення дебіторської заборгованості за допомогою сучасних форм її рефінансування;
- здійснення ефективного контролю за формуванням та погашенням дебіторської заборгованості підприємства та розрахунок розміру резерву сумнівних боргів.

Дотримуючись цих пріоритетів підприємство зможе працювати більш ефективно.

Висновки. Отже, в кожній країні є свої підходи до методології обліку, що викликає певні особливості в організації обліку. Доречним тут стають слова Ф.Ф.Бутинця: «Зарубіжний облік не найкращий, так само як і не все в нашому обліку погано. Те, що для інших країн є добрим, може виявитись для нас значним кроком назад» .

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України: за станом на 01 вересня 2013р.[Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-ХІУ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової

ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

звітності» № 73: за станом на 07.02.2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon2.rada.gov.ua

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 242 від 18.10.1999 р: за станом на 09.08.2013– [Електронний ресурс]. – <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0397-99>

5. *Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»:* за станом на 01.01.2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/go/929_020

6. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М.Д. Білик //Фінанси підприємств. – 2003. – № 12. – С. 24-36.

7. *Бутинець Ф.Ф.* Організація бухгалтерського обліку: підручник / Ф.Ф. Бутинець, О.П. Войналович, І.Л. Томашевська.– Житомир: ПП «Рута», 2006.– 528 с.

8. *Бухгалтерский учет и аудит: современная теория и практика / под ред. проф. Я. В. Соколова и Т.О.Тереньевой.* – М. : Экономика, 2010. – 438 с.

9. *Васильюк М.М.* Механізм управління дебіторською заборгованістю в сучасних умовах господарювання / М.М. Васильюк // Вісник Прикарпатського університету. – 2009. – № 7. – С. 35.

10. *Голов С.Ф., Костюченко В.М.* Бухгалтерський облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко.– 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2008.– 1008 с.

11. *Костюк Д.* Безнадёжная задолженность и валовые расходы// *Налоги и бухгалтерский учет.* – 2009. – № 21. – С.4–5.

12. *Фартушняк О.В.* Учет дебиторской задолженности: сравнительная характеристика международного и отечественного опыта / О.В. Фартушняк, И.Ю. Пасичник // *Бизнес Информ.* – 2010. – № 6. – С. 36–40.